

Kunde

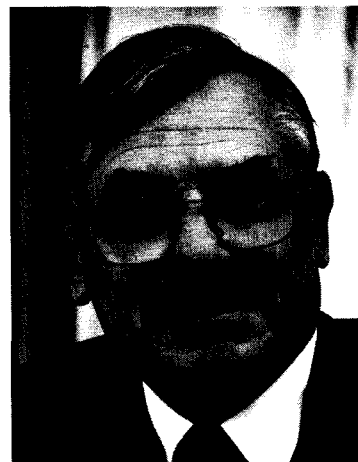
"Voor dat kwaaltje van jou heb ik wel een naam, maar geen oplossing", zei mijn huisdokter laatst. "Het komt door iets anders of het komt niet door iets anders. Laten we ons geluk beproeven en iets aan dat andere doen. Wie weet helpt dat. Dat bewijst natuurlijk niets, maar het is mooi meegenomen". Zoiets schept vertrouwen; het bevestigt mijn gevoel van verwantschap tussen de staathuishoudend en de geneeskunde. Beide kundes zoeken aansluiting bij een achterliggende wetenschap die moeilijk toetsbare hypothesen formuleert. Van beide word je al dan niet beter zonder dat het verband met het gepostuleerde wetenschappelijke inzicht overtuigend vast komt te staan. Beide achterliggende wetenschappen zijn dan ook heel wat minder veeleisend dan de kundes waarin ze hun toepassing vinden. Ze zijn zelfs nauwelijks relevant zolang anderen hun verstand niet gebruiken bij de toepassing ervan. Een verschil is wel dat mensen als mijn huisdokter minder neurotisch doen over het verschil tussen kennen en kunnen dan de doorsnee-econoom. Want die probeert zijn minderwaardigheidscomplex te overwinnen door zijn wetenschappelijke kennis voor waarheid te houden.

Neem het huidige conjuncturele ongemak. De diagnose is niet omstreden; we hebben er ook een naam voor: de patiënt heeft een recessie onder de leden. Er zijn ook aanwijzingen waar die vandaan komt. Met het Deense 'nee' is het vertrouwen geknapt dat de Europese wisselkoersen ongeschonden vastgezet konden worden in een EMU, en sedertdien zijn de markten wat koortsig. Enkele valuta's moesten zelfs het bed houden. En omdat Bush langzamerhand helemaal geen temperatuur meer had, zakke de dollar weg, dit najaar, met akelige gevolgen voor onze concurrentiepositie en onze aardgasopbrengst. Nog grotere narigheid komt uit Oost-Europa, dat door de nieuw-klassieke veeartsen met hun shocktherapie zodanig is platgespoten dat de Oost-Europeanen hun staal nu wel bij ons moeten dumpen. En uit Duitsland, waar Kohl niet naar de sociaal-democraten wilde luisteren. Foei, nu doe ik dan toch ook aan 'I-told-you-so-economics', net als de VVD met zijn wachtkamerpraat dat het kabinet al die recente malheur in juli op voorhand had moeten meenemen, bij de voorbereiding van de Miljoenennota. Doorsnee-economen en slechte dokters hebben gemeen dat ze het achteraf altijd beter weten.

Maar dan de therapie. Vooraf weten hoe de hazen zullen lopen, dat is moeilijk. De eerste beleidsrespons op de dreigende recessie is van een stereotype bloedarmoede: ombuigen en loonmatigen, ofte wel aderalaten totdat we weer voldoen aan het tijdpad van financieringstekort en lastendruk. Ik vraag me af of dat geen gevaarlijke kwakzalverij is. Kwakzalverij, want het steunt op de voodoo van de nieuw-klassieke aanbodeconomie, waarin gedragsreacties en instituties pasklaar worden gemaakt aan tautologische modellen. Nu heb ik niets tegen alternatieve geneeswijzen, zolang we daar baat bij hebben. Dat hadden we zolang herstel van winsten, herontdek-

king van het belang van een goede aanbodstructuur en greep krijgen op de overheidsfinanciën absolute prioriteiten waren. Maar een overdosis krapte is altijd gevaarlijk. Ik denk dan ook dat de heren Andriessen (geen familie) de twee enige politici zijn waar Nederland de afgelopen maand wat aan gehad heeft. De één sleept er een GATT-akkoord uit in weerwil van de Franse hielebijters, en de ander legt zijn fractieleider uit dat hij niet moet bezuinigen om het bezuinigen, want dat Lubbers-I en -II ons geleerd hebben dat dat nu juist de investeringen kost die ons gereed moeten maken voor Europa¹. Dat vindt de heer Delors trouwens ook, die weer terug is van even weg geweest.

Weet ik dat wel zeker? Nee, natuurlijk. Maar ik weet wel dat we jarenlang de bestedingen gedrukt hebben om de ruimte te herwinnen om minder beleidsarm met recessies om te kunnen gaan. Nu die ruimte herwonnen is, is een pro-cyclisch beleid niet nuttig of nodig. Loonmatiging is goed voor winstbehoud en private investeringen, ja, maar wegbezuinigen van publieke investeringen in fysiek en menselijk kapitaal is onder de huidige omstandigheden onnozel. Bomhoff (in *NRC Handelsblad*) en Van der Ploeg (in *Onderneming*) hebben gelijk dat we weg moeten van al die dagnoteringen waarachter politici zich verschuilen. Dat leidt alleen maar de aandacht af van het noodzakelijke structurele beleid. Een nieuwe, structurele uitgavennorm is een vruchtbaarder richtsnoer dan hysterie-achter-de-komma over de laatste raming van de lastendruk of het financieringstekort. Want wie zegt mij dat het CPB ons in april 1993 niet weet te vertellen dat we het ergste al weer gehad hebben, met conjunctuurherstel in Amerika en Japan, een dollar die zich op het post-Bush niveau handhaaft, een Duitse rente die wat daalt, en een wereldconomie die moed put uit het slagen van de Uruguay-ronde? Zeker, er is een kans dat ú mij zult vertellen dat ik het weer verkeerd zag, als u over een paar maanden dat nieuwe Centraal Economisch Plan in handen hebt. Zo kan ik het ook. Kunst!

D.J. Wolfson

1. Inmiddels heeft hij zijn pleidooi ook in ESB van vorige week (2 december) gezet, maar zonder die laatste toevoeging, want ministers moeten het netjes houden.